

Vodoléčebné lázně v Omleničce

Byli to pravděpodobně osadníci doudebského kmene, kteří kolonizovali at' již jednotlivě nebo ve skupinách neprostupný pohraniční hvozď. Zřejmě jim neušly neobvyklé vlastnosti omleničké studánky, kterou nazývali „Lackův pramen“, což potvrzuje i ústní podání -později i písemné- též německých osídlenců, kteří sem přišli z rakouské země během první německé kolonizace od poloviny 13. Století a převzali název pramene jako „Ladsko-Brunn“, tj. česky „Ladislavova (Ladislaus) studánka“. (Překlad z německé kroniky).

Lze předpokládat, že první pozorování zvláštních vlastností pramene pochází od pastevců. Ti si všimli, že dobytek spásal trávu všude kolem studánky velmi žádostivě, šekatěl a nabýval pěkného vzhledu. Zvířata ztrácela starou srst a rostla jim nová, hladší. Kusy, trpící prašivinou a vyrážkou, při pastvě a napájení vodou z pramene, dostávaly novou kůži, současně získávaly na životních silách, váze a vypadaly mladší. Dále bylo pozoruhodné, že ovocné stromy, rostoucí ve studánkou zavlažované půdě, měly vždy dobrou úrodu zdravého ovoce.

Zpočátku bylo vody z pramene používáno jen k léčení domácích zvířat z širokého okolí a když se během času ukázala úspěšnost léčby, začali pít vodu z Ladislavovy studny i místní lidé a používali ji k omývání ran a později i ke koupání. Zasluhou toho bylo místní obyvatelstvo dobrého zdraví, koupelí se pak více a více pro jejich životodárnou účinnost používalo.

A tak se stalo, že od těch dob známost a pověst o léčebných výsledcích omleničké pramene minerální vody vlivem ústního podání rostla a rozšířila se v širokém okolí již dávno před rokem 1600, kdy se ukázalo, že by stálo za to, upravit pramen k léčebnému účelu. Už proto, že se voda ukázala být vhodná pro koupele i léčbu pitím.

Když se roku 1646 vrátil obrist Johann Friedrich von Weidling a Rittersberg, tehdejší držitel omleničké tvrze, z polního tažení, přivezl sebou hodně nemocných a zraněných, kteří pod ním sloužili v c.k. dělostřelectvu. Mezi nimi byl i plukovníkův sluha Hanus Hrzissenský, který byl oteklý po celém těle a nebylo prostředků, které by mu pomáhaly. Nohy měl již otevřené, pokryté velkými skvrnami sněti, kdy mu poradili použít koupelí v omleničských lázních. Sotva započal s léčením, dostavila se velká úleva a po několikerém denním koupání byl vyléčen nejen od sněti, ale zázračně zmizel i velký otok a on byl opět zdráv jako předtím. Tak se stal důvěryhodným důkazem zázračných léčivých účinků

omlenických koupelí. Jeho případ je prvním písemně zaznamenaným svědectvím „zázračného vyléčení“.

Johann Friedrich z Weidling a Rittersbergu se svou manželkou a rodinou velmi často užíval blahodárných koupelí v lázni upravené poblíž léčivého pramene. K tomu se váže příhoda, proč omlenické uzdravující lázně jsou považovány za zázračné.

Pro větší pohodlí své rodiny, chtěl plukovník inženýrského útvaru c.k. armády v roce 1655 vodu, která vyvěrá asi tisíc kroků vně od zámku v Omleničce, vést rourami a dovést až do svého sídla. A když už byly vodovodní roury skutečně položeny, zakopány v zemi a dovedeny až k prameni a byla reálná naděje, že voda jimi poteče až do zámku a zde bude rozvedena do pohodlných koupelen, voda, přestože dosud bohatě vytryskávala, se z pramene okamžitě ztratila a žádným způsobem se nedalo zjistit proč. To zbožného plukovníka velice udivilo a od své snahy prozatím upustil.

Ale již příštího roku, tj. roku 1656, poručil znovu, aby byly práce překontrolovány a vynaložena všechna píle a voda tentokrát byla do zámku opravdu přivedena. Ale vše nadarmo! A jestliže voda přestala vytryskávat již poprvé, zdálo se tentokrát, že zmizí z pramene úplně, než aby vtékala do připravených rour. Vypráví se, že při této příležitosti radily plukovníkovi von Weidlingen rozličné duchovní osobnosti, aby nechal vodu na pokoji. Neboť všemocný Bůh chce tomu tak, aby jeho dar byl užíván na místě, na kterém stanovil, že bude jím uzdravováno k větší boží postři a pro blaho lidí.

Jakmile práce na vodovodu ustaly, vytryskl léčivý pramen znovu. Pán z Weidlingen proto dal postavit nedaleko hojivého pramene kapli s obrazem zázračné nejsvatější Panny Marie a od té doby se studánka k její počti nazývá „Pramen milosti“.

Po roce 1656 zřídil zde i malé lázničky se třemi kabinami pro vanové koupele. Na přání se kromě vody zázračného pramene užívaly i koupele ze smrku, jedle a odvaru léčivých bylin. Mimo to bylo možné i volné koupání v malém rybníčku a potoce. Od té doby až podnes zde našlo své ztracené zdraví nespočetně nemocných.

První rozbor léčivé vody přírodního pramene v Omleničce provedl roku 1698 světoznámý saský medikus Georgius Wolfgangus Wedelius, profesor publicus v Jeně (Sasko). Ten ve své zprávě z 21. listopadu 1698 popisuje zkoušky, které považuje za nejvhodnější a které i provedl: destilaci, odpařování a přimísení různých druhů štáv. Citují: „Quod attinet thermarum examen chemicum possunt

lustrari, partim destillatione, quorsum et evaporatio spectat, partim miscela aliorum."

Pak podrobně popisuje jak těmito způsoby zkoušel omlenickou vodu a k jakým výsledkům došel co do obsahu minerálií a jejich vlastností vhodných pro léčbu. Zjistil živici (bitumen), síru, železo, skalici, jemný salnitř (ledek), nepatrně zlata a sodu.

Doporučuje léčení rozmanitých otoků a nádorů, bolestí beder a zádového kříže, ledvin, slabiny, slabosti a churavosti nervů, malátnosti, únavy a ochablosti údů, „paralysi et contracturis“; svrabu a prašiviny, píštělů, otevřených ran a defektů, bílého přílišného měsíčního výtoku, zadržovaných měsíčků a bledničky; rovněž v případě „incontinentia urinae“, stejně i při dlouhotrvajícím vytrvalém zvracení, tak jak přichází od špatného žaludku. Zde všude se ukáže dobrý léčebný účinek.

1 ledna 1707 vlastnil omlenický statek spolu s lázněmi Jan Antonín František Josef Nütz, říšský hrabě z Württembergu a jeho první manželka Eva Franziska Terezia Spindlerová z Hosenau. Mezi jinými starými spisy byl také nalezen záznam vpředu uvedené historie, která se přihodila u zázračného léčivého pramene roku 1655.

Protože koupele ležely v nepohodlné vzdálenosti od zámku, chtěl urozený pan hrabě Nütz, aby mohl lépe lázně využívat pro své zdraví -stejně jako před ním plukovník von Weidling- léčivou vodu přivést do zámku. Proto pořídil nové roury, dal je položit do země, ale zázrak nad zázraky! Jakmile byly roury v zemi přivedeny až k vodnímu prameni, od hodiny zmizela voda a nechtěl být dále vedena. Sotva však byla roury vzaty ze země, vytryskl pramen znovu.

O tomto zázraku vyprávěl a potvrzoval ho urozený pán pan Josefem Florentin von Manun, císařský poštovník ve Freistadtu, která byl tehdy s mnoha dalšími osobami přítomen. Protože vada častěji, kdykoliv ji chtěli vést dále, zmizela bez pomoci lidských rukou v zemi, aniž by nespočetné a různými chorobami postižené osoby mohly užívat jejích léčivých účinků a být uzdraveny, bylo záhodno pramen považovat za zázračný zvláštní dar boží.

24. června 1708 podává písemný posudek o omlenických léčivých lázních doktor medicíny Felix Andreas Caesar z Ennsu (Rakousko), senior lékařů a physicus ve Welsu. Popisuje postupy a výsledky rozboru léčivé vody i způsob jak jí využívat při léčení různých chorob koupelemi i pitím. Celkem shodně a s podobnými výsledky jako doktor Wedelius.

Protože koupele u zázračně léčivého pramene byly v této době stále více navštěvovány, „dal jeho milost pan hrabě Nütz vystavět vedle starých lázní nový lázeňský dům, vybaveným aby každému byla umožněna koupel, příslušnými koupelovými vanami a všemi náležitostmi, o než až dosud byla nouze. Rozšířil a rozmnožil zařízení pro důstojný a stálý pobyt, o dostatečné příležitosti k bydlení a koupelím a to vše z obzvláštního soucitu a milosrdenství, které v každé době svrchu jmenovaný pán pan hrabě se svojí paní hraběnkou a manželkou, rozenou svobodnou paní Spindlerovou, ubohým nemocným a postiženým lidem projevuje. Je zde také dobře zaopatřená domácí lékárna, v níž pro všechny možné nepředvídatelné případy je tolik prostředků a léčiv, jak si jen můžeme přát...“.

Léčivá voda působila při nádorech a otocích, bolestech zad, kříže, beder, ledvin i slabin. Dále při nervových potížích, malátnosti, únavě a ochablosti údů, kostí, otevřených místech, bledničce a ženských chorobách.

24. září 1708 byl do Omleniček povolán z Freistadtu doktor medicíny Johann Papista von Werloschingg, aby zde v přítomnosti hraběcího panstva a vznešených hostí prozkoumal lázeňskou vodu.

Od něho pak roku 1709 vychází v Linci podrobný spis, nezvaný „Neueröffneter Wasserschatz“. Je to vlastně první propagační brožura omleničských koupelí, která ve dvanácti kapitolách zevrubně popisuje co vše může návštěvník od lázeňské léčby očekávat, seznamuje ho s místem, okolím, léčebným řádem a podobně. Protože se jedná o dílo zajímavé dnes i z historického hlediska všimneme si ho podrobněji.

Úvod obsahuje více méně náboženské úvahy autora. Bůh sesílá na člověka různé tělesné i duševní neduhy, jejichž množství nikdo nedovede vyjmenovat. Ve svém neskonalém milosrdenství však dává věřícímu možnost a poskytuje mu léčivé prostředky, alby se zbavil svých nemocí neduhů a mohl osvěžit své slabé tělo. Jedním božích milostí je i uzdravující zázračný pramen v omleničce, kterému autor věnuje své dílko s přáním, aby chudí i bohatí poznali možnosti péče o své zdraví a využili volného přístupu k zázračnému léčivému prameni. Následuje dedikace spisu urozenému hraběti Nützovi a pro větší slávu boží.

Přítel Georgius Sigismundus Pogatschnigck, doktor filosofie a medicíny slavné krajiny v knížectví Grain, physicus ordinarius v Laybachu, oslavuje vydání Werloschniggova spisu básní, která je tam citována.

Další báseň s blahopřáním zaslal autoru i kolega ze studií ve Vídni, Padově a Gräzu Johann Mathias Pfeffer, doktor filosofie a medicíny velmi slavné krajiny v Garthen u Wolffsburgu, physicus a medicus ordinarius tamtéž.

V následující části oslovuje autor čtenáře, kterému přeje zdraví a pokoj. Pak cituje filosofa Platóna o největších dobrech a darech bohů lidem, básníka Martiala: „že život bez zdraví Jesuse Siracha, který o tom píše v 38 kapitole: "Cti lékaře, kteří své umění věnovali člověku": Aesculapia, Apollina, Chyrona, Poeonia, Machaoniho a Hipocrata. Způsoby léčení a udržování nejcennějšího pokladu - zdraví."

První kapitola

O vodách a přírodních lázních všeobecně

Bůh zařídil potřebnost vody v přírodě. Význam pro život. Kromě toho všemocný lékař dal prasknout na mnohých místech světa zdravým, léčivým pramenům jako přirozeným domácím lékárnám pro nemocné a jinak postižené lidi.

Jmenuje rozličná místa na naší planetě, kde ze země vyvěrají prameny a vřídla různých vlastností a popisuje, jak jich tamní lid využívá.

Následuje výčet četných učenců starověkem a biblickými proroky počínaje a současností konče. Všimá si jejich myšlenek o složení a potřebnosti vody a cituje úryvky z jejich uváděných děl. Zvláštní část pak věnuje léčivým možnostem přírody vůbec, jak o nich psali „nejpřednější věci věcí přírodních“.

V závěru kapitoly se vrací k omlenickému léčivému a zázračnému prameni, který „považujeme za mimořádný dar od Boha a oceňujeme ho též proto, že vytryskl na přímluvu nejsvětější matky boží Panny Marie a dalších svatých. Těm všem dlužíme dík a věčnou chválu."

Druhá kapitola

Proč omlenické uzdravující koupele jsou považovány za zázračnou vodu

Autor se nejdříve snaží podat definici „zázraku“ z hlediska věřícího římsko-katolického křesťana. Potom uvádí „zázračné“ příhody z roku 1655, 1656, kdy se snažil vést vodu z léčivého pramene vodovodem do zámku Johann Friedrich z Weidlingu a Rittersbergu a roku 1707, kdy o totéž usiloval hrabě Nütz, jak je jí o tom vyprávěno vpředu. Úsměvně působí dnes zdůvodnění, proč právě v království českém se nachází tolik léčivých zázračných pramenů, tolik zde vzniklo zázračných míst a uctívaných obrazů: „Čechové byli před časy zlý národ, který způsobil mnoho zlého a umučil hodně svatých mužů, takže možno tvrdit: Čechové mají hodně svatých, protože si sami svaté dělali. Bůh a Pán chce ji odpustit a proto tu i tam učinil ve své nejvyšší dobrotě zázračné místo a dal těmto zlomyslným Čechům příležitost odvrátit se od špatného života a obrátit se

k dobru. Jak potom Češi opravdu falešnou vplíživší se víru husitskou a luteránskou opustili a vrátili se k jediné správné, přijaté ostatními zeměmi, není divu, že nejdobrotivější Bůh Čechům propůjčil tolik svatých míst, léčivých lázní a kyselkových pramenů a stále ještě denně propůjčuje a odkrývá."

Třetí kapitola

O místu, původu a užívání omlenických ozdravujících lázní

Tuto kapitolu zahajuje autor historickým přehledem jak je uveden již vpředu. Dále pak pokračuje: „Místo, ve kterém přírodní pramen (o němž zde píši) vytryská, je vesnice, nazývaná Malé Omlenice; zdroj nebo pramen se nalézá na zeleném pozemku louky. Studánka dostala české pojmenování „Lackův pramen“, to znamená „Ladislavův pramen“ a proč? To je velké tajemství a leží v koruně české; kde je též krásně vystavěný zámek, vedle nově vystavěného hostince, ovocný sad a zelinářská zahrada. V letní čas bydlí zde hraběcí panstvo uprostřed mnoha veselých pěkných luk, polí, lesů a rybníků krásné krajiny. Poloha na vyvýšenině proti východu slunce, dvě míle od knížecího eggenberského města Krumlova, 4 míle od královského českého města Budějovic, jednu míli od starého města Rožmberka, původem z Ursinů. Poslední z tohoto rodu v Pánu odpočívá ve slavném klášteře svatého řádu cisterciáckého Výší Brod. Z Lince je to sem šest mílí, dále z císařského a zemského knížecího města Freistadtu dvě míle daleko. Současným majitelem je již často jmenovaný pán pan hrabě Nütz, jemuž i jeho nejmilejší hraběnce a manželce dej, všemohoucí Bože, zdraví a dlouhý život i roznožuj jeho urozený rod i majetek. Amen.

Čtvrtá kapitola

O složení, to jest minerálech, které léčivý pramen v Omleničce

obsahuje

Doktor Werloschingg se odvolává na předchozí rozbory vody omlenického pramene a vysvětluje velmi podrobně jak si sám počínal při vlastním zkoumání, objasňuje své postupy a jejich výsledky. „Je tedy zcela rozumné sdělit, že náš omlenický léčivý a zázračný pramen má následující složení nebo minerály, které byly zkoušeny nalezeny a izolovány: Bitumen (živec) vyskytuje se v tučných a mazlavých zeminách, které lze uvidět tady v prameni. Stejně tak i v červené koncentraci v štěrbině vyvěrající vody, která je chuti trochu natrpklé, čoudivého zápach, jak ostatně přírodní živec, když ho zapálíme, páchne. "Terra sigillata" je

zjistitelná právě v prameni tu a tam mezi mazlavou zeminou, kam se dostala vzkypěním v příměsi cizích alkalických roztoků. Skalici lze objevit v zelených krystalech i nedaleko pramene. V Rožmitále i krajině Omlenic se před časy nalézal doly na zlato, jak nám dokazují ještě dnes se tu a tam nalézající těžní jámy. Ostatně v květnu a červnu zabarvuje voda usazeninu trávově zeleně. Síra se objevuje v popelu země, který získáme, když koupelovou vodu odpaříme. Často jsem vhodil stejnou zem na řežavé uhlí nebo žhavý železný plech: shořela jako přírodní síra a vydávala stejný sirný pach. Pokud se týká salnitru (ledek), vědí všichni fyzikové, že ho obsahuje každá voda, některá více, jiná méně. Že naše omlenické léčivé koupele obsahují jemný salitr lze odvodit z toho, že voda je tak svěží, průzračná a při lehkém zahřátí neztrácí chuť. Také tím, že tolik dobytka, který je pasen v blízkosti studny zcela chtivě spásá trávu. Způsobuje to všude obsažený a dobytku zvláště příjemný dusičnan sodný."

Pátá kapitola

O přírodních minerálech, které obsahuje náš omlenický léčivý pramen

Chceme-li poznat vlastnosti a druh našich léčebných koupelí, tak musíme krátce vzpomenout zvláštností jednotlivých minerálů, odhalit jejich povahu a působnost. O živici, protože je nejhojněji zastoupena, chci hovořit nejdříve. Živice, latinsky bitumen (přirozená směs pevných i kapalných uhlovodíků, vyskytujících se v některých sedimentech) existuje v rozličných druzích. Jest tučná, sirnatá, mazlavá zem, podobou a druhem různé barvy a složení (consistence). Bitumen, jak je obsažen v našem omlenickém léčivém prameni, je šedé barvy. Chuti nasládlé, na dotek nebo promnutí tučný a mazlavý. Ve své povaze je teplý a suchý ve třetím stupni. Jak osvědčuje kníže lékařů Galenus bitumen způsobuje člověku zahřátí, vysušuje přebytečnou a neužitečnou vlhkost, čistí a léčí vnitřní i venkovní defekty a rány.

"Terra sigillata" nebo též "orazítovaná zem" je tak nazývána proto, že je k nám dovážena z cizích zemí v kulatých balíčcích a označena kvůli pravosti a clu orazítkáním. Je různých druhů. Terra sigillata, která se nalézá v našem léčivém prameni v Omleničce, je bílé barvy, povahy suché a teplé, bezpochyby sloučena s mastnou léčivou, balsamickou sírou. Protože náš léčivý pramen protéká takovouto zemí, je nasycován balzamickou silou a účinností velmi bohatě.

Skalice (vitriolum), obecně také nazývaná měděná voda. Náš léčivý pramen je nasycen skalicí obsahující zlato a proto je daleko vzácnější než jiné, obsahující jen obyčejné kovy. Skalice je povahy zahřívající, vysušující a stahující (svíravé).

Síra, latinsky (sulphur), je povahy teplé a suché. Lázně, které jsou od přírody teplé, jsou plné síry: Karlovy Vary, Baadner-Bad v Dolních Rakousích, Töplitz v Dolním Štýrsku. Naše léčivé a zázračné lázně v Omleničce nemají příliš síry a proto je koupelová voda od přírody studená a když tomu chceme, musí se vždy ohřát. Přesto obsahuje tolik rozpuštěné síry, že uplynulé zimy způsobila, že přes mrazy nezakrytá voda lázní nezamrzla a led se neutvořil, třebaže v Omleničce ostatní studny a pumpy úplně zamrzly. Tak náš zázračný pramen při hrozných mrazech prospěl velice lidem i dobytku. Před osmi dny, píše to 26. března 1709, jsem mluvil s poslem, který byl vyslán z Omlenic a ten mi vyprávěl, že jak dobytek, tak i lidé, kteří pravidelně v současné době používají lázeňské vody, nabývají životních sil a stávají se mladšími. Také mnozí, kteří měli svrab a vyrážku na těle, dostali novou kůži, dobytek ztrácel starou srst a narostla mu nová.

Salniter, nitrum (ledek, dusičnan sodný) je známý nerost, velmi potřebný v dobách míru i války, nádherný dar boží. V našem léčivém prameni v Omleničce ho není mnoho. Staří fysikové a medikové považovali salnitr za chladné povahy, ale dnes jsou jejich názory a filosofie překonány a tvrdíme, že salniter je povahy teplé a suché, což se vztahuje i na salnitr v našem léčivém prameni.

Až potud o obsahu i nerostech a jejich vlastnostech. A nyní chceme ukázat v čem nemocem a vadám lidského těla mohou být k užítku a blahu naše léčivé zázračné koupele, které tyto prvky obsahují.

Šestá kapitola

O vlastnostech, síle a účincích našich zázračně léčivých koupelí

v Omleničce

Ačkoliv je zázračná voda v Omleničce od přírody studená a ke koupelím je ohřívána, obsahuje přece všechny nejušlechtlejší minerály, které se v prameni a zemi vyskytují v takovém seskupení, že vyvěrá s nespočetnými dobrými vlastnostmi. Je známo, že chladné přírodní koupele obsahují více vnitřní síly minerálů než ty, které jsou od přírody horké, neboť mají více volnosti a svobody při svém zrodu, čímž se horké lázně nemohou chlubit, neboť při jejich velkém vření vzácný obsah obsažených minerálů se ničí.

Protože je naše léčivá koupel od přírody studená a prostoupena nejušlechtlejšími minerály, nebude mi nikdo zazlívát, jak to také dosvědčují

denní zkušenosti a působení, když omlenické léčebné lázně označím jako nejlepší a nejléčivější ze všech nejpřednějších zdravotních koupelí v celém Německu.

Roční zkušenost mi ozřejmila, že mnoho vysokých pánů ztratilo život v horkých lázních, vzhledem k tomu, že nevěděli, že jejich působení je nejisté a proměnlivé. Rok po roce, jak se dějí zemské proměn, táž účinnost může být někdy příliš prudká a tělesná, neboť přivádí více škodlivých a smrtících látek minerálů než životodárné postaty. Proto radím každému křesťanu: dřív a než se odebere koupat do horkých lázní, aby dobře zvážil, zda to má učinit. Chci zamlčet tisíce případů, které se přihodily v horkých koupelích a jichž se v chladných v žádném případě nemusí obávat, obzvláště nikoliv v našich léčivých a zázračných lázních v Omleničce, v nichž pramení Bohem požehnaná voda.

A nyní k síle

Protože naše léčivé koupele obsahují bohatě živici čili bitumen, propůjčuje jim mnoho své síly a vlastností. Slouží k zahřívání, vysoušení změkčování, čistění, rozdělování a léčení. Proto těm, kteří se v nich koupají, prospívá při všech vnitřních vadách a nemocech, které mají svůj původ v houževnaté, tuhé, nepovolené a chladné vlhkosti. Uvolňuje zácpu jater a sleziny, podporuje činnost ledvin, rozmělnuje a vyhání ledvinové kameny.

Utišuje bolesti zad, beder slabin, zahání úpornost střevní dny, zahřívá nastydlou zahleněnou nemocnou dělohu, odstraňuje neplodnost a přináší zdužené děloze vyléčení. Slouží proti zánětu měchýře zahřívá studený žaludek, odnímá a vysušuje vodnatelnost, zahřívá všechny vnitřní orgány a útroby, zjemňuje a změkčuje zácpu.

Prospívá proti paralýse a ochrnutí, přináší pohodu stavu člověka a uvolňuje unaveným a ochablým nervům. Nádory a boule mizí a zahání bolestivé běhání a šhubání v údech. Rozpouští a rozproudí sraženou krev jak se vytvořila v těle od nárazů, ran, skoků, vzdání nebo pádů. Rozhání také nádory a otoky i shluklé boule, vzniklé z různých příčin, k čemuž lze použít nahřátého šátku nebo lázeňské houby k poklepávání.

Zahání chvění a třesení údů, stejně i podagru (dnu) a suché lámání údů, zaviněné studenou vlhkostí a odnímá obzvláště bolesti a šhubání v údech podobné, vzniklé a pocházející od francouzské nemoci a rozhání nádory vzniklé z těžce, ale i jakýchkoli jiných příčin.

Léčí veškeré střevní poruchy a škody z nachlazení a uzdravuje omrzliny údů, které byly poraněny a oslabeny mrazem. Konečně pomáhá proti nemocem nervů

z nachlazení, agravuje strupy a prašivinu, neštovice i podobná stará mokvavá nečistá poškození.

Protože naše lázně obsahují také "terra sigillata", označenou zem, dostane se těm, kteří se zde koupají a pocítují slabost srdce, mdlobu či jsou podrobení bezvládností, pomoci. Léčí neduhy plic a všechna jiná vnitřní onemocnění. Dochází k úlevě při střevní úplavici, tyfu a chrlení či plivání krve.

Jemná a nazlátlá skalice způsobuje zahřívání, otvírání i svírání, čistí a odstraňuje všechna stará poškození, slouží těm, kteří mají špatný žaludek a zlepšuje trávení. Odstraňuje nepravidelný výtok žen a zlatou žílu, utiňuje nevolnosti žaludku, dávení nebo ozhřivku (chřípěcí). Slouží melancholickým lidem, zahání špatnou náladu a zlý životní stav (cathexiam), stejně jako žloutenku a vodnatelnost. Přichází na pomoc těm, kteří jsou ustavičně obtěžováni potem a zahání zápach v podpaží. Poslouží též starým hnilobným rozžírajícím se poškozením, stejně jako proti rakovině, píštělům, které vyčišťuje a léčí. Uzdravuje a rozptyluje povážlivou prašivinu, vyhlízející jako vyrážka a jiné podobné strupy, stejně jako svrbění, pálení a svědění kůže. Zahání otok mandlí a čípku. Léčí také počínající vyrážku, kterou Francouzi nazývají kapavka, gonorrhoea a hnisavé otvory na skrytých místech.

Obsahem síry vysušuje, rozměkčuje a uzdravuje všechny vnitřní vředy, změkčuje a otvírá ztvrdlou slezinu a ucpané jizvy cév, zahání ospalost a čistí čelo od přebytečné vlhkosti, posiluje končetiny, které jsou oslabeny od předcházejících onemocnění jako jsou psotník (božec), dna, bolesti kyčlí a podobně. Zahání a rozptyluje otoky nádory stále se opakující na břicho, rukou nebo nohách, dělá je menšími. Zbavuje břišní koliky.

Zásluhou salnitru, který je jemného složení a povahy, má sílu hřívát, vysušovat, čistit, rozpouštět a vůbec jemně a něžně působit. Tím poslouží tlustým flegmatickým lidem: slouží proti úzkosti na prsou, zažene obtíže a těžkosti dýchání, odloučí nepovolené hleny v hrudi a plicních trubicích a napomůže jim k vyhození (vykašlání). Zažene opar, potničky, neštovičky z horkosti na těle a zvláště na obličeji, jestliže se léčivou vodou častěji omýváme.

Potom se autor obrací proti všem pochybovačům, kteří nedůvěřují, že by omleničský léčivý pramen dokázal vyléčit tolik rozličných nemocí. Jejich pochybnosti zmizí, jakmile porozumějí z čeho nemoci vznikají a přestanou se divit, že v jediných přírodních lázních v Omleničce bylo uzdraveno tolik případů.

Naše léčivé lázně upravují poškozenou přirozenost v těle a tak léčí různé nemoci. Prokrvují a posilují všechny lidské údy, vrací ztracenou přirozenou

teplotu, doplňují základní vlhkost, rozmnožují životní sílu. To je možné proto, že naše lázně léčí jedině přirozeným způsobem.

Zkušenost je nejlepší důkaz. Máme mnoho věrohodných pacientů, jejichž velmi těžká onemocnění byla v našich léčebných koupelích bez užívání cizích léčiv zázračně uzdravena. Byly to dlouhodobé bolestné nemoci vně i uvnitř těla mužů i žen, starých i mladých.

1.

Paul Roth, panský sluha, byl mnoho let znepokojován tělesnými bolestmi. S boží pomocí byl, když se několikrát vykoupal v našich léčivých lázních zázračně zbaven potíží, aniž mu byla přikládána náplast.

2.

Naše koupel jsou příkladným prostředkem proti všem bolestem údů a bylo jimi vyléčeno mnoho osob, příšlých sem na léčení. Tak Kaspar Marschick, hraběte Buquoye primátor v Kaplici, který ještě když byl ve službách jeho Eminence pana kardinála Harracha, arcibiskupa pražského, na cestě z Itálie byl postižen bolestmi na celém těle. Zkřivený křečemi byl tedy dopraven do Omlenic, když předtím již z nařízení lékařů užíval mnoho léků z lékáren, které mu však vůbec nepomáhaly. Tři týdny se zde koupal a bylo to den ze dne natolik prospěšnější, takže se mohl sám postavit, vyléčil se a do dnešního dne nepozoroval nic, co by jeho stav zhoršovalo.

3.

Jmenovaný Kaspar Marschick vyprávěl, jak vzpomíná, že k jeho otci byl přiveden úplně slepý muž, kterému se v noci zdálo, že se má příští den ráno dát dovést k omlenickému prameni. Což se příštího dne stalo, on si ve jménu Páně umyl oči v prameni, hned nato nabyl zraku a mohl bez pomoci sám odejít. Toto potvrdil též Lorenz Tachschiell, 80 let starý muž, poddaný vyšebrodského kláštera v Rojově.

4.

Tato osvědčená koupel slouží i těm, kteří trpí "marbo gallico" nebo francouzské kurděje (skorbut) a na slaný výtok, jak zažil přední rakouský kavalír, jehož jméno však kvůli vznešené rodině zde musíme vynechat, který maje krev celou rozloženou škodlivým větrem foukajícím z Francie, použil pro odvrácení tohoto zla všemožných prostředků, ale vše marně. Až do doby, než konečně navštívil Omlenice, kde dvakrát denně se koupal. Francouzská nákaza zmizela a on je do dnešního dne svěží a zdrav.

Z téhož důvodu a ve stejném stavu vyhledal pomoc omlenických lázní Hans Fibel, hajduk, který se nakazil shora uváděnou francouzskou nemocí. Byl jí velice zachvácen a postižen, že přes půl roku musel ležet. Užíval sice četných léků, ale protože krev byla nákazou silně zachvácena, zcela bez účinku. Když uslyšel, že omlenické lázně "francouze" ze základu zaženou a vyléčí, dal se donést do Omleniček k léčivé koupeli a získal zde v krátkém čase opět zdraví.

5.

Zahání svrab, prašivinu a škodlivou vyrážku. Pan Bartholomeus Cronpichl z Gruebu, když se před léty vrátil z války domů, měl po celém těle strupy prašiviny, takže již nemohl chodit a se ohýbat; po použití omlenické uzdravující koupele se prašivina ztratila a místo ní dostal úplně novou kůži.

6.

Při růži, též při otocích a nádorech v těle i končetinách, také při vodnatelnosti jak osvědčuje vznešený F. Cyprianus z řádu sv. Terezie a sv. Augustina, toho času prior v Táboře v Čechách, který již častěji byl zachvácen na svých nohách růží takové povahy, že mu stehna vysoko opuchla a nemohl chodit. Jakmile však použil několikrát toto vzácné uzdravující koupele, nejen že ho otok a růže opustila, ale mohl bez nepříjemností pokračovat v chůzi po cestách i stezkách.

Kromě uvedeného pana priora celá řada dalších osob - po poznání priorových zkušeností a na jeho doporučení - ve stejném stavu získala pomoc a uzdravení, což vysvětluje z jeho děkovného dopisu, který napsal z Tábora jeho milosti panu hraběti Nützovi: „Nejjasnější S. R. J.. kníže...atd. viz latinský dopis z 3. září 1707.

7.

Při "cachexia" a bílém výtoku žen jsou uváděny omlenické koupele jako velmi vhodný léčivý prostředek. Rovněž upravují měsíčky, jak se přesvědčila urozená slečna Adelheid ze Sigertshofen, která byla přes rok a den oteklá po celém těle, těžce dýchala s pícháním na prsou a byla stále obtěžována bílým výtokem. Vyzkoušela mnoho léků od různých lékařů, které jí vůbec nepomohly. Až konečně jí poradil autor omlenické koupele, kde získala opět zdraví a dodnes žije svěží a zdráva.

8.

Naše léčivé lázně změkčují ztvrdlá játra a slezinu, uvolňují ucpané tepny a odvádějí nepotřebné šťávy z těla, v čemž dosahují velké účinnosti. Pan Josef Florentin z Manue, pocházející ze vznešeného domu de Manua et Lothringen, korpulentní a obtloustlý muž, trpěl na játra a slezinu. Neméně na ucpávání cév a

větry, vznikající ze špatného trávení. Koupal se v léčivém prameni v omlenickém jen čtyřikrát, načež pocítil takovou úlevu a lehkost v útrokách, jako by byl znovu zrozen, jak sám mínil a prohlašoval.

9.

Léčivé koupele v Omleničce léčí a do základu vyléčí veškeré vnitřní potíže a neduhy, jak se mnozí přesvědčily a dosvědčují. Vznešená a urozená slečna Maria Salome Schmidbauerin z Michnice, stará 92 roků, našla v těchto lázních ve svých velkých potížích a nemocech útěchu a pomoc. Již před rokem jí všichni páni lékaři život téměř odříkali, když se jí vnitřně po levé straně vytvořil s velkými bolestmi nádor a vřed a všechny použité prostředky se míjely účinkem. Několikrát se vykoukala v naší léčivé lázni, načež se vnitřní potíže rozplynuly a zázračně se uzdravila. K tomu říká Galenus, že koupele, které obsahují bitumen, vnitřnosti stejnoměrně čistí a vyprazdňují. (*Bituminosa balnea evacuat totum corpus aequaliter*).

10.

Tato příhodná kopl v Omleničce je velmi užitečná k požití při otevřených ranách a píštělích, jak uvidíme z následující historie. Když se hraběcí správcové v Omleničce Anně Ludmile Höpffnerin na obou nohách vytvořili otevřené defekty a rány přes úsilí lékařů a ranhojičů, kteří jí dávali běžné návody k léčení, se nehojily, byla z toho zoufalá. Ale když po čtrnáct dní užívala lázni, hle zázrak! Bez přiložení náplastí se jí všechny rány do základu zhojily a do současného dne nezůstala po škodách nejmenší stopa.

11.

Ve zdejších léčivých lázních byl uzdraven jistý bednář jménem Thomas Gröpinge, postižený pravou leprou, jinak malomocenstvím.

12.

Zahání rozličné bolesti v životě (břiše), zádech, kříži, stehnech, bocích atd. Zde dosáhl opět svého zdraví zedník Hanus Walzick z Nových Hradů v Čechách, který přes rok a den pocítoval nesnesitelné bolesti hned v kříži, hned v páteři. Jakmile však užíval v Omleničce koupelí v léčivé vodě, všechny bolesti zmizely a dne může zcela zdráv vykonávat své povolání.

Toto byly jen některé osobnosti, které v léčivém a zázračném prameni v omlenickém našly své zdraví, a chce-li někdo, v protokolech najde mnoho dalších osob postižených všelijakými neduhy a nemocemi, jak zde jsou zaznamenány a byly vyléčeny. Vybral jsem jen ty, o nichž jsem měl sám jisté zprávy a které jsem měl osobně po ruce.

Sedmá kapitola

Zda uzdravující voda v Omleničce je vhodná pro léčebnou kúru pitím

Stejně jako ne všechny kyselé prameny jsou vhodné ke kopání, ne všechny zdraví prospěšné koupele jsou vhodné k pití. Mezi ně je také možno počítat i omlenickou uzdravující koupelovou vodu. Voda sama o sobě je od přírody studená a obyvatelé Omleniček jí používají jako svůj denní nápoj. Podstatou a chutí je to líbezná a mírná voda, která je k pití příjemná a neškodí. Jestliže tuto vodu pijeme při velkém přehřátí těla v dostatečném množství, nevadí, ale prospívá i těm, kteří leží s velkou horečkou. Proto obyvatelé považují pití tohoto nápoje při všech vnitřních zápalech za velmi pomáhající a ze stejného důvodu se podle libosti i napařují.

Že bychom léčivé a zázračné vody mohli při velkých nemocech užívat pro kúru pitím, nemohu radit. Věřím, že lze užívat všeobecně jen takové dávky, kdy se ještě pocituje dobrý účinek a potom už nikoli, neboť přítomnost minerálií je příliš rozptýlená a vypít tak velké množství vody by žaludku nijak neprospívalo.

Může se stát, že zahřívání vody do zčervenání, jak o tom psáno ve 4. kapitole, neprospěje. Ale nezoufejte nad tím, neboť i pití takové vody může přinést užitek, který stojí za vyzkoušení. Je tedy moje rada: zůstaňme u koupelí a souhlasme s vědomostmi lékaře, který lázně zná a radí nám a zvažme s ním příčinu a stav. Sledujeme, jaké koupele nemoc, kvůli níž zde prodléváme vyžaduje, neboť ne všechny nemoci se hodí léčit koupelemi a také ne všechny lázně mohou vyléčit všechny nemoci.

Osmá kapitola

Jak se máme připravovat ke koupeli

V úvodu této kapitoly snáší autor důvody pro i proti účinnému pročišťování střev a pouštění žilou před započatím užívání koupelí.

„Proto tomu, kdo chce použít léčivého pramene v Omleničce, radím z celého srdce, aby dal na radu a dobrozdání rozumného lékaře, který není jen zavilým zastáncem pročišťování a pouštění krve a několik dní před tím tělo přiměřeně pročistil, nebo jak toho nemoc vyžaduje k udržení sil, vyčistil a vyprázdnil.

Může se stát, že během koupelí se přihodí nenadálý případ. musíme hned bez prodlévání povolát zkušeného lékaře, aby dříve, než zlo nabyde převahy, poskytl nemocnému pomoc. Stav, které se v přírodních koupelích přicházejí, doléhají na

přirozenost prudčeji, než když se to stane mimo koupel, neboť tělo se stává vlivem koupelové vody jemnější a křehčí, méně odolné.

Radím tedy, že před koupelí je třeba pohovořit s lékařem a ve všech případech být opatrný, což lékař může stanovit snadno, neboť musí znát zdravotní stav, jeho příčinu, povahu a temperament a může proto přibližně předvídat, co se asi může přihodit během použití koupelí vzhledem k stavu a nemoci pacienta.

Devátá kapitola

O lázeňském řádu a co dodržovat v čase užívání koupelí

Pokus se týká lázeňského řádu, sestává se tento ze dvou částí.

1) správná vědomost o čase a hodině kopání

2) správně nařízená dieta neboli pravidla v jídle a pití

O čase a jak se máme jinak chovat během koupání chci krátce poučit v této kapitole, o dietě až v příští.

V určení času, dne, jak dlouho se máme koupat, nemůže být zcela přesný, neboť stav, stáří, síly jsou rozdílné a musí být podle toho dodržovány a regulovány. Čas je ale obecně, jako všude jinde, v našich omlenických léčivých koupelích sledován: jsou-li to 14 dní, 3 až 4 týdny; je-li to v květnu, červnu a červenci, jakkoli také před a po; není-li počasí zcela chladné, podle toho se budou mnozí koupat. Ve "psích" dnech nebo vedrech je možno se koupat, není to v této vodě zakázáno. Přece však musí být koupající se v takovém čase opatrný a brát zřetel na to, aby nedostal horečku nebo neupadl do jiné nemoci, obzvláště je-li léto velmi horké a dusné a tím tělo slabé a líné, nebo jinými nemocemi již předtím zesláblo.

Dříve než se posadíme do lázně, měli bychom všichni časně ráno zbavit tělo exkrementů stolicí, foukáním (větry) a odhleněním hrudi. Když pak v 6 nebo v 7 hodin ráno ve jménu božím vsedneme, měli bychom nejdříve žaludek - obzvláště ti, kteří nemohou zůstat lační, nebo mají jinak špatný žaludek - posílit polévkou nebo vysloveně žaludečním olejem. První den bychom měli začít půl - nebo celou hodinou, načež zvýšit o hodinu nebo půl, podle toho, jak koupající koupel snáší, až se denně zvýší na pět nebo šest hodin, jak ukazuje následující rozvržení koupelových hodin:

První den půl hodiny

Druhý den tři čtvrti hodiny

Třetí den jedna hodina

Čtvrtý den jedna hodina

Pátý den jeden a půl hodiny

Šestý den sedm čtvrtí hodiny

Sedmý den dvě hodiny

Osmý den dvě hodiny

Devátý den dvě a půl hodiny

Desátý den půl třetí hodiny

11., 12., 13. den tři hodiny.

Jakou formou a způsobem celý den strávíme, že nastoupíme do lázně dříve, nebo vystoupíme, to vše podle okolností nemoci a sil nemocného. Stejně tak je mít na paměti, že hodiny koupelí lze různě rozdělit, ale tak, aby dopoledně jsme v nich setrvali nejméně o půlhodinu déle než odpoledne. Také po obědě se nemůžeme koupat dříve, než jídlo strávíme a to uplynou nejméně tři hodiny.

Místo, koupelny nebo místnosti, ve kterých se kopeme, je třeba chránit před kouřem z páry, chladnem, vedrem, zvláště pak dbát, aby byl také zavírán a zakryt hlavní vchod, aby se koupelová pára neztrácela.

Zpočátku se nesmí koupel nasazovat příliš teplá, ale lázeň se má postupně víc a více zahřívát, tak jak to odpovídá stavu a stáří koupajícího. Ale čtvrt nebo půl hodiny před tím než vystoupíme, musí se lázeň ochladit a být občerstvující

Posazovat do lázně jednoho stejně jako druhého, nebo do vody příliš teplé, nelze a nesmí se. Toto se musí řídit ročním obdobím, pohlavím, stářím, temperamentem, tělesnou podstatou a zvyklostí, také podle sil a nemoci.

Staří, nejčastěji ženy, které mají flegmatickou povahu, tlustí, silní, trpící chladnými nemocemi, snesou teplejší koupel než chlapci, mladíci krevnatí, cholericí, slabí a ti postižení horkými nemocemi, nebo také hubení a slabého těla.

Nesmíme se také do koupele posazovat náhle nebo rychle, spíše poznenáhlu: protože naše přirozená teplota snáší postupnou změnu lépe a lehčeji. Zejména první den je k pupku, druhý až k žaludku, třetí k hrudi, čtvrtý a další dny můžeme potopit celé tělo až ke krku, případně i hlavu, jestliže to nemoc nevyžaduje jinak. Podle toho, kterými nemocemi a onemocněnými částmi těla trpíme, musíme rozlišovat a podle toho je do lázně ponořovat, některé hlouběji, jiné, ale mělce. Je-li nemoc pod hrudí, jak je tomu při kýle a břišních onemocněních a podobně, stačí, když koupel sahá k pupku. Jestliže však nemoc dosahuje až nad hrud', osvědčuje se, stejně jako při svrabu, prašivině nebo křečích, nemocích údů, ochrnutí atd. je-li samozřejmě ponořeno celé tělo až k hlavě.

Jestliže se během léčby objeví vyrážka, jak se všeobecně v podobných lázních stává, musí se ještě dva, tři nebo i více dní podle povahy věcí přidat a nevysazovat léčení, dokud se vyrážka zcela neztratí. Přitom je třeba dát pozor, abychom přibližně třetí den po objevení vyrážky učinili koupel vlažnější, aby nebylo tělo přehřáté a vyrážka se pacient příliš nerozšiřovala.

Po koupeli by se měli všichni chránit před studeným nebo chladným vzduchem, když zcela osušení a pěkně teple zabaleni jsou z lázně. Potom - jak přirozenost způsobuje pot nebo ospalost - půl nebo tři čtvrti hodiny odpočívat v posteli a vychládat. nakonec se opět dát osušit, teple obléci a ještě před jídlem provést pohodlné cvičení.

Koupelový pořádek zde uvádím jen proto, aby ti, kteří zde chtějí déle pobývat s s ním pokud možno seznámili.

Nejdůležitější lázeňské nařízení se sestává z toho, že nutno zřetel na stáří a síly, tolik a tak dlouho se kopat, co tyto mohou snést. Sledovat, aby koupel nemohla působit špatně nebo vůbec ne, Každý si může vybrat, dělat a dodržovat to, co mu nejúčinněji pomáhá.

Desátá kapitola

O dietě neboli o jídle a pití

Dokazuje denní zkušenost, že při tělesných vadách jsou páni doktoři medicíny velmi prospěšní účinnými léky. Jestliže však také doktor kuchař a doktor číšník nedělají též to nejlepší, má to obvykle neblahý dopad. To se stává též v přírodních lázních, s jejichž mineráliemi lze žertovat o polovinu méně než s lékárnickými krabicemi. Proto je nejdůležitější usilovat o dobrou dietu, pravidelně jo dodržovat a nejíst víc, než přirozenost může snést. Málo a něco dobrého jíst je nejlepší. Chce-li však někdo lázně navštěvovat pro mnoho jídla, bankety a z dlouhé chvíle, ten udělá nejlépe, když zůstane doma a holduje tomu v hostinci.

Polední oběd vzhledem k brzy nato přicházející večerní koupeli by měl být každopádně trochu úspornější než večeře, která, protože se po ní nekoupáme může být trochu volnější. Kromě toho je nadměrně škodlivé zasedat s přeplněným žaludkem, a opojenou hlavou. Také v žádném případě není přípustné příliš jíst nebo pít v koupeli samotné nebo obědvat v lázni, aniž bychom z ní vystoupili.

Co se dotýká volby jídel, bude jeden každý nucen se řídit podle vhodnosti vzhledem k své nemoci a stavu svého měšce. Kromě jiného je třeba si všimnat

rozmanitosti a aby jídla byla spíš hubená a lehce stravitelná. Po celou dobu je nutno být opatrný v jídle i pití a rozumně pečovat včas o puštění žilou.

Je zakázáno vůbec jíst syrové nevařené ovoce, houby, lišky, vše co příliš zahřívá nebo chladí, způsobuje větry a příliš nafukuje. Jako kyselé zelí, příliš salátu, octa, uzeného masa nebo ryby, zvláště vepřové maso hodně pečené, nudle a těstoviny. Kořeněná, tučná a podobná jídla jsou nevhodná.

Co se týká pití je voda ze zázračného pramene nejlepší a příjemná a nepochybně během léčebné kúry k dennímu pití a potřebě nejvhodnější. Je také naléhavě třeba v jistých případech, když ne samotnou, tedy aspoň vedle jiných účinných nápojů ji pilně užívat: jako třeba při různých břišních bolestech, zlaté žíle, zánětech dělohy, močových cest a ledvin nebo podobných případech, které potřebují vnitřně léčit.

Tato voda může sloužit u stolu jako běžný napoj nejen samotná, ale si smísená s trochou vína. Je také zkušenost, že je dobrá a užitečná ohřátá z léčivého pramene, když jsme delší dobu v koupeli.

Komu se zachce vína nebo piva, není to v žádném případě zakázáno a především těm prostým koupajícím se osobám, které si nemohou dovolit zaplatit nic jiného než jedno pivo.

Ohledně vzduchu má každý možnost sám rozhodnout, zda je možno, aby snesl tak značnou změnu. Po koupeli nebo pocení, když jsou ještě naše póry na kůži otevřené, je však nutné dát si pozor na silný vzduch, aby zvláště zima potními otvory nevnikla a údy, nervy a jiné vnitřní části těla nepoškodila. Je-li vzduch příliš vlhký a chladný můžeme ho vylepšit ohněm a kamny.

Když kúru skončíme, neměli bychom hned odjet, ale ještě počkat tři, čtyři nebo i více dní u léčivého pramene a mdlé síly zotavovat. Při odjezdu bychom se měli vyvarovat deště, větru a vnějšího nečasu, protože naše síly jsou ještě křehké, tělo otevřené a snadno přístupné k získání nových potíží.

Cvičení těla může být objednáno podle schopností a sil každého. Je nemožné, říká Hippocrates, že by člověk byl zdravý, když nepracuje. Neboť tím se udržuje vrozená teplota a zlepšuje odolnost těla. Míra prospívá všem věcem; dobře je tomu, kdo umí včas odhadnout!

Spánek a bdění napolovic není nutno na tomto místě příliš připomínat, kromě toho, že spát se má v noci a ne během dne, jestliže to nezpůsobuje přílišná a mimořádná únava a nebo, když jsme minulou noc málo nebo vůbec nespali. Spánek během koupel je škodlivá věc a je nutno se ho zcela vyvarovati.

Tělo musí mít denně své vyprázdnění a když se to naděje samo od sebe, pak je nutno použít pohodlných prostředků, jako třeba fíků, rozinek, špenátu, švestek, čerstvého másla a pod. nebo v nutných případech čípků pro stolicí, klystýru nebo projímacích léků. Tato připomínka musí být bána vážně zvlášt' při našich koupelích, protože voda, přestože svou mírností povětšinou tvoří dobrou stolicí, přesto, jestliže je pita teplá, všeobecně tělo vysušuje a zčásti stolicí zadržuje.

Mysl by pokud možno během kúry neměla být zatěžována starostmi, hněvem a trampotami. Bez povzbuzení a přičinění dobré vůle a myli se jednotlivé těžké nemoci těla nemohou léčit.

Poslední případ se týká toho, že i v těchto lázních se může stát, že koupající se jestliže je stížen během léčení náhlou neočekávanou tělesnou slabostí, je doporučován k rozumnému praktickému lékaři.

Jedenáctá kapitola

O příležitosti a zaopatření při léčebných lázních

Co je nutné k nabytí zdraví jsem krátce vysvětlil v předchozích kapitolách. Nyní však, aby ti, kteří chtějí přicestovat do Omleničky a hodlají se zde koupat v léčivých lázních, měli zprávu o příležitostech a možnostech ubytování, chci je s tím něco málo seznámit.

Osoby vysoce urozeného stavu mohou, chtějí-li, mít příbytek v omlenickém zámku, kam se od samého vzniku ve velkých sudech dováží koupelová voda, která se zde ohřívá a připravuje ke koupelím. Jídlem a pitím je každá urozená osoba opatřována zde ustanoveným panem správcem za zaplacení podle jednotlivé náročnosti. Ti však, kteří si sem chtějí dát přivážet jídlo a pití ze svých vlastních statků a sami se stravovat, mohou obdržet kuchyňku a pokoj buď v zámku samém nebo v poblíž ležící nově vystavěném hostinském domě, kde si mohou o sebe pečovat podle potřeby.

Pokud se týká obyčejných lidí, mají právě tito ve jmenovaném hostinci dostačující zaopatření, v nově postavených lázních pak, které leží nedaleko pramene, dostatečnou příležitost ke koupání. Přec však radím těmto hostům, aby si opatřily nejméně jednu vlastní postel, neboť peří v Čechách je příliš dlouhé, slavníky tvrdé a vesměs ze slámy.

Denní strav v případě, že jí nebudete opatřování z vašeho vlastního hospodářství, můžete mít u dvorského hostinského, který je vším dobře opatřen. V ostatním, co se týká zaplacení obydlí a ohřívání koupelové vody, učiníte tak u pana správce lázní, který je docela čestný muž a dobře se s ním dá vyjít.

Dvanáctá kapitola

Jak se koupající mají chovat v mravech a vystupování

1.

Mají denně chodit na mši svatou a při tom prost bolestnou matku, aby s za ně u svého syna přimlouvala, aby koupel byla účinná. Neboť kde Bůh nechce, nejlepší léky nic nezmohou.

2.

Všeobecný mír necht' je mezi koupajícími, jeden druhého nezarmucuj zlými slovy a tím méně ho rváčsky nenapadej. Stane se, že tělesné zdraví léčivou koupel potřebuje jen z poloviny, pak je žádoucí, abychom myslí ani nejmenší nevůli nezatěžovali

3.

Nesmí se, jak se někdy sává, jeden druhého koupelovou vodou zmáčet nebo stříkat.

4.

Vyžaduje se vysoká čistota při a po koupeli.

5.

Každý si uvědom, že v lázních se žije čistě a cudně, nestoudně se neobnažuj, aby tím bližnímu nevzniklo pohoršení, které způsobuje velké neřesti. Proto musíme při vsedání a vystupování z koupele se dostatečně zakrýt a pamatovat na stydlivost.

6.

V případě, že jsou účastníci dvojího náboženství, nemělo by se o náboženských záležitostech diskutovat. Přece nepomůže, jestliže havrana stokrát v nejčistší a sebeléčivější vodě jsme umyli; zůstane stejně černým havranem.

7.

V koupeli bychom neměli vést nemravné řeči a bližnímu tak odnímat jeho čest. Pokud možno nespílat, neklít a neproklínat.

8.

Jeden druhého nesmí v nočním čase rušit ani mu kazit spánek.

9.

Aby se léčebná kúra co nejlépe dařila, snad není ani třeba varovat, abychom ráno nebo večer chodily rosou nebo ze zahřívání hrou v kuželky.

Závěr:

To by tak nyní bylo asi dosti o léčivých koupelích v Omleničce, ležící poblíž Kaplice. Bude-li zkušenost odtud bohatší, necht' to nezůstane příznivému čtenáři za žádnou cenu utajeno. Zatím ale nemohu nechat bez povšimnutí, že jsem se až do dnešního dne v tomto krátkém spisku jen já sám pokusil popsat přirozené účinky těchto lázní.

Nadpřirozená pomoc, o níž je zmínka v četných poznámkách, se na tomto místě opravdu udála. Bezpochyby na přímluvu nejsvětější požehnané ve všech časech Panny Marie a bolestné matky boží, k jejíž poctě v zámku byla vystavěna pěkná kaple, aby zbožný a pravověrný národ ji mohl uctívat.

Ponechávám na vůli každého, aby zvážil povinnost - jako například já sám, jemuž to přikazuje profese - o tomto místě napsat.

Přeji, aby uzdravující Bůh na přímluvu své nejdražší matky tento léčivý pramen ještě dále milostivě požehnal, aby nemocný vedle přírodní síly této vody také pocítil léčivou ruku boží na svém těle i duši, amen."

Zde končí chvalořečení léčivých koupelí v Omleničce. Je však víc než pravděpodobné, že útlá knížečka doktora von Werloschingga přispěla značnou měrou k popularizaci omlenických lázní a dala podnět k jejich dalšímu rozkvětu.

Prosperita lázní a značný počet poutníků k zázračnému léčivému prameni přispěla jistě značným dílem k rozhodnutí hraběte Nütze, že dne 26. 5. 1719 bylo započato v těsném sousedství zámecké kaple se stavbou kostela. Ten byl roku 1722 ukončen a 18. října téhož roku slavnostně vysvěcen kaplickým farářem a okresním vikářem Františkem Benediktem Janouškem k poctě Bolestné Matky Boží. V této době náležely lázně stále ještě do hraběcího majetku. K zámku patřil i nový hostinský dům, lékárna a ovocná i zeleninová zahrada.

Roku 1749 je však již uváděna jako majitel lázní rodina Grossingerova, jejíž syn Mathias byl v tomto roce prvním nově vysvěceným knězem, který sloužil svoji primici v omlenickém kostele.

1764 - P.Mathias Grossinger, "rodem Čech z malých Omlenic, který sloužil jako kaplan nejjasnějšímu pánu panu Christoforu Wilhelmovi hraběti z Thürheimu ve Weinbergu v Horních Rakousích od roku 1749 do roku 1764, kdy se 21. října stal farářem v Omleničkách."

1770 se konal soupis domů v Čechách. Lázně v Omleničce jsou zde uváděny jako samostatný objekt.

1778 v kupní smlouvě datované ve Schwertbergu dne 4. června prodává svobodná pan z Hageru, omleničský statek se všemi k němu patřícími budovami, vesnicemi atd. klášteru Vyšší Brod Lázně v Omleničce se ve výčtu nenalézají.

1832, 1. srpna byl zahájen provoz na celém úseku koňské dráhy z Českých Budějovic do Lince. Umožněním přímého spojení Omlenic s místy na trati, nastal zde skutečný lázeňský ruch.

Někdy v této době vychází novější pojednání o lázních v Omleničce od c. k. krajského physica v Budějovicích DR. Ebenhöha. Podle jeho rozboru siřičnatoželezitá voda léčivého pramene podivuhodně působila při nádorech, bolestech zad, kříže a beder, ledvin, slabin. Pomáhala při žaludečních i nervových potížích, ochablosti, bledničce a ženských nemocech.

Roku 1841 Johann Gottfried Sommer ve své práci "Das Königreich Böhmen" (Království České), IX. díl Budějovický kraj, píše o lázních v Omleničce:

„Asi 7 až 8set kroků stranou od vsi ležící lázeňský dům při prameni minerální vody, dříve nazývaném "Ladsko (Ladislavova) studna", který má léčivé síly a velmi se osvědčil při odstraňování břišních potíží, byl zřízen jmenovaným hrabětem Nützem z Wartenbergu. Je navštěvován lázeňskými hosty z budějovického kraje a vyhledáván i nemocnými ze sousedního Horního Rakouska. Prameny byly známi již v roce 1600 (viz "Nově otevřený vodní poklad" do Dr. J. von Werloschingga, Lince 1709 a novější spis od Dr. Ebenhöha, c. k. krajského fysika Budějovicích.

1882 byl uveřejněn v novinách inzerát, který informoval veřejnost, že od 1. května tohoto roku zahajují lázně Omlenice novou sezónu. Podle dalšího textu lze předpokládat, že v této době byla Omlenička spíše lázněmi klimatickými, sloužícími, řečeno moderními slovy. rekreaci. Líčí též příznivé podnebí, krásnou krajinu s možnostmi vycházek a vyhlídek do širokého okolí. V neposlední řadě hovoří inzerát i o příjemném ubytování a výtečné kuchyni.

1886 zdá se, že zájem poutníků o zázračný pramen přece jen neutuchal, když současní majitelé lázeňského domu Václav a Kristina Maschikovi, přesto, že místní kostel byl vzdálen přibližně 800 kroků, podali začátkem dubna 1886 žádost biskupské konsistoři v Budějovicích, zda by kapli, vystavěné při lázních, nemohlo být uděleno právo mše. Tuto žádost podpořilo 6. dubna toho roku dobrozdání farního úřadu v Omleničce, k němuž lázně náležejí, které bylo 11. dubna postoupeno biskupem vikářem v Soběnově biskupské konsistoři v Budějovicích.

17. dubna byli majitelé lázní vyzváni vikariátem zřídit v kapli lázeňského domu oltář zcela odpovídající kostelním nařízením a sdělit, jak to bude s mešními

rouchy a potřebami. Jako žádoucí bylo označeno, aby také vnitřek kaple byl zařízen tak, jak by odpovídalo vysoce léčivému dění. Farní úřad byl vyzván, aby podal zprávu jak je tento požadavek plněn.

10. června 1886 sděluje vikariát bisk. konsistoři, že majitelé lázeňského domu Václav a Kristina Marschikovi požadavky spojené s udělením licence na mši v lázeňské splnili.

14. června 1886 vystavila biskupská konsistoř dekret č. 3436, kterým se po dobu šesti let uděluje lázeňské kapli v Omlenicích licence na sv. mši, kterou by sloužil jeden každý kněz ve dny sváteční. Do oltáře byly uloženy relikvie mučednice sv. Clary a sv. Theobalda, mučeníka.

29. června 1886 svěcení kaple vykonal konsistoří delegovaný omlenický farář P. Conrad Krepoer za přítomnosti velkého množství lidí.

První, kdo využil udělené licence a četl v kapli svatou mši byl probošt dómu a generální vikář Schawel z Budějovic.

1897 na jaře tohoto roku byla ve zdejších lázních provedena pěkná přístavba deseti hostinských pokojů.

Roku 1903 vychází v Budějovicích již 3. vydání německého průvodce Šumavou "Führer durch den Böhmerwald". Tam na straně 253 se doporučuje návštěva letoviska v Omleničce:

Omlenička letovisko

Ves s 30 domy a 230 obyvateli, okres Kaplice

Místní poměry: Fara, trojtřídní obecná škola

Poloha: 668 m vysoko, téměř jako "Lázně Omlenička" a jako asi 1 km na jih dále se nacházející Omlenice. Poskytující nádhernou vyhlídku do otevřené kotliny řeky Malše. Vzdáleny 15 minut od stanice železnice Budějovice - Linec.

Zaopatření:

V Omleničkách 3, v Omlenicích 2 hostince se zahradami, 2 hostinskými pokoji a 5 postelemi. Cena za lůžko 60 halířů

Stravování:

Polévka, hovězí a pečeně cca 1,-K.

Lázně Omlenice

Letovisko. Léčivý pramen pro koupele i léčení pitím minerálních vod. Stranou ležící část vsi Omleniček.

Místní poměry:

Pro lázně používaný léčivý pramen byl se vši pravděpodobností znám již v letech 1600. Nepatrný obsah železa, stejně jako obsah kys. uhličitě a dusičnanů a chlornatanů křemičitých a hořečnatých způsobuje, že vody je možno používat právě tak pro koupele jako také pro léčebné kúry pitím, při čemž ve druhé případě má mírné projímavé účinky.

Od nádraží nacházejícího se v Omelnicích na trati státní železnice potřebujeme slabých 20 minut až k lázním. Dráhy Budějovice - Linec mohou milovníci turistiky a přírody využívat k výletům do přilehlých míst.

V bezprostřední blízkosti se nacházejí rozlehlé stinné jehličnaté lesy a vůkol se vyskytující četná místa s nádhernými výhledy. Nejvýhodnější mezi nimi Poluška se nalézá asi 2 km nad lázeňským domem na cestě do Rojova nedaleko této vísky. Odtud přehlédneme velkou část Třeboňské kotliny a dalekohledem můžeme za příhodného počasí dohlédnout do Prahy a spatřit věž dómu sv. Víta.

Poloha:

728 m n. m. vysoko, o 60 m výše než ves, 7 až 8 set kroků od ní severním směrem kdysi klášteru vyšebrodskému náležející zámeček, dnes soukromý majetek, solidní pěkná budova, rozšířená o velmi vzhlednou novostavbu, v bezprostřední blízkosti volně přístupných rozsáhlých jehličnatých lesů, vzdálená 20 minut od železniční stanice Omelnice na trati Budějovice - Linec, hodí se právě tak pro výlety přátel přírody jako pro turisty, kteří chtějí poznat místa ležící na trase železniční trati.

Zdravotní poměry:

Chráněná poloha s bohatou vyhlídkou, čistý lesní horský vzduch, dokonalý klid, velmi dobrá pitná voda.

Od roku 1655 známé a významně navštěvované léčivé prameny, osahující železo, uhličitou sodu a šírou nasycený hořčík, pro koupelové i léčebné kúry pitím. Lázeňský dům měl již v roce 1655 tři kabiny pro vanové koupele (také koupele ze smrku, jedle a odvaru léčivých bylin). Mimo to o volné kopání v malém rybníce a potoce.

Lékaři a lékárna v Kaplici. Sezóna od začátku července do konce září.

Spojení:

Telegrafní úřad na nádraží. Poštovní úřad v Kaplici (3-4 hodiny), kam denně dochází posel. Pro jízdu na kolech vhodné cesty.

Zaopatření:

Ve starých i nových lázních je 20 místností. Cena do 20.-K výše za měsíc. Rodinné bydlení podle dohody. U lázeňského domu je zahrada.

Stravování:

Jídlo v lázeňské restauraci. Cena: polévka 16 haléřů, hovězí maso 48 haléřů, pečeně 70 haléřů, divočina 80 haléřů, slepice 1 K 20 haléřů, řízek 60 haléřů, biftek 60 haléřů, moučníky 50 - 60 haléřů, káva 24 haléřů

Na přání možno obdržet i pstruhy.

Zábava:

Hřiště, půjčovna knih, příležitostně koncerty. Procházky za lázní až na 1 hod. vzdálenost ve všech směrech.

Po roce 1908 vydává tehdejší majitelka Albína Uhrová propagační brožuru "Vodoléčebné lázně Omlenice u Kaplice", kterou s četnými snímky ku štočkům provedl dvorní fotograf Wildt v Českých Budějovicích a česky vytiskla Společenská knihtiskárna a litografie tamtéž.

Pro kouzlo minulosti, kterým na nás při četbě brožurka zapůsobí, předkládám její text:

Vodoléčebné lázně Omlenice u Kaplice

Poloha:

Lázně Omlenice leží v rozkošné krajině, poblíž stejnojmenné vestičky na českém jihu 662 metry nad mořem, na úpatí půvabného údolí v bezprostřední blízkosti jehličnatých a březových lesů. Lázeňské budovy na východ obklopeny jsou krásnými lukami, proti severním větrům chráněny jsou jehličnatými lesy. Ze všech téměř pokojů naskytá se hostům nádherná vyhlídka až na 6 hodin cesty, na město Kaplici a na hezké vísky Soběnov, Plánsko (Blansko), Sv. Ján atd., jež obklopeny lesy a pásmem hor, skýtají malebný pohled.

Ti, kteří milují samotu, nemohou si přát klidnějšího místa. Nevozní, rekonvalescenti odpočívajíce pod košatými kaštany, vydrží celé hodiny kochati se pohledem na nádhernou panoramu pře nimi ležící. Silný, zdravý, čistý vzduch blahodárně působí na zdraví hostů.

Místa vycházková

Vesnička Omlenice leží pod lázněmi s pravé strany asi pět minut vzdálena a jest na ní roztomilý pohled. Jest tam farní kostel a škola.

V bezprostřední blízkosti lázní leží vrch "Roiden" (Poluška) 900 metrů, z něhož možno přehlédnouti rovinu česko-budějovickou, za níž leží zámek Hluboká. Zajímavá je též procházka krásnými Partiemí lesními na vrch "Haag" (Zahrádka) 40 minut vzdálený, z něhož viděti lze Alpy. K vycházkám zve též město Kaplice, Plánsko, zřícenina Lauzek a Pořešín. Město Krumlov, Vyšší Brod, Čertova stěna, Režberk, hora Klet' atd., ku kterýmžto návštěvám možno použití lázeňského povozu za mírné ceny, aneb výhodné spojení drahou.

Léčebný pramen

Byl již roku 1652 používán, o čemž svědčí staré spisy v místě uložené. Roku 1908 byla voda znova c.k. ministr. autor. chemicko-mikroskopickým a bakteriologickým ústavem M.U.Dr. Kouby v Praze prozkoumána a uznána opětně za výbornou, jak k pití, tak i ke koupání. Voda obsahuje malé množství kyseliny uhličitě, což činí její chuť velice příjemnou. Dále nacházejí se v pramenu kysličník železitý, dusičnany a stroncium. Voda jest úplně čistá, jež podrží svou čistotu zárodků, kdežto jiné vody jich obsahují několik set tisíc. Léčí s úspěchem neurasthenii, nervosu, hysterii, nervosní dyspepsie žaludeční atd.

Byty

Počtem 18 nalézají se ve dvou budovách. Pokoje jsou vzdušné, velké a elegantně znovu zřízené. Naproti lázním stojí stará útulná kaplička. Chvalně známá restaurace vedena je pod přísným dozorem majitelky. Výborné plzeňské, budějovické černé i bílé pivo. Zásoby výtečných dalmatských stolních a champagneských vín, z vlastní vinárny v Č. Budějovicích. Piano v restauraci. Kuželník, letní tělocvična.

Ceny koupelí

Počítaje v to poplatek za upotřebení prádla i posluhu:

Studená vanová.....K -, 60

Teplá lázeň.....K 1,-

V předplacení 10 koupelí 8,-

Sirnatá koupel.....2,-

Sluneční lázeň.....K .- 40

Ceny pokojů

Pokoje počtem 18 jsou úplně zařízeny a cena se řídí dle polohy velikosti a zařízení. Pokoje v nové lázeňské budově stojí od 8 - 20 K týdně, další postel 4 K. Pokoje ve staré lázeňské budově stojí od 7 - 15 K týdně, další postel 4 K.

Ceny restaurační

Oběd: polévka, maso hovězí s příkrmem, pečeně aneb moučník.....K 1,30

Ceny dle lístku vždy mírné.

Večeře masitá od K,- 75

Káva K,- 28

Osobám služebným poskytuje se jak na bytech, bydlí-li v bytech společných, které slušně jsou vypraveny, tak na stravě velké slevy. Dítky obdrží menší porce s přiměřenou cenou

Stanice Omlenice leží na linecké trati a má výborné spojení jak s Budějovicemi, tak s Lincem a Vídní. Na předchozí objednání zašle se za mírný poplatek ku kterémukoli vlaku pohodlný povoz. Telegrafní úřad na nádraží. Pošta, lékárna v Kaplici. Lázeňský lékař MUDr. Hauptman. Saisona lázeňská počíná 1. května a končí 30 září.

Albina Uhrová, majitelka lázní.

Během první světové války zadluženost majitelky lázní stoupala a protože hypotéka paní Uhrové u záložny na Hluboké nebyla splácena, krátce po skončení války přišly lázně do dražby. Od záložny je koupil v roce 1920-21 rodák z Hluboké n/Vlt. Čech pan Rudolf Soudek. Protože sířičnato-železitá voda léčivého pramene měla příznivé účinky na zažívací ústrojí, byly lázně v provozu ještě v době předmnichovské republiky, i když sloužily letní hostům spíše k rekreaci.

Definitivní ukončení činnosti lázní přinesla okupace a připojení omleničské obce k říši (župa Oberdonau).

Začátkem roku 1940 získal cca 10 a stavební parcely od majitelů lázní Rudolfa a Boženy Soudkových František Höpfl z Omleniček a přibližně 10 a pro založení zahrady domkář František a Kateřina Charvátovi, Omleničky čp. 50 za cenu 50 říšských pfénigů za 1 m².

Koncem srpna 1940 koupila Marie Hwizdová, hostinská ve Vracově čp. 6 od Rudolfa a Boženy Soudkových v Omleničkách čp. 28/29 parcelu louky (KZ 152) u Vinice ve výměře 1 ha 90 a 08 m² za cenu 10 říšských pfénigů za 1 m².

V současné době je majitelem objektu lázní pan Rudolf Soudek mladší s manželkou, kteří se snaží opravit hlavně levou budovu, kterou užíval v neplaceném "pronájmu" pro své zaměstnance státní statek již zcela zničenou opustil.